

Hvordan får vi eleverne med i innovativ undervisning?

Oplæg på Gymnasiedage SDU
26. september 2012

Dorte Ågård
Aarhus Universitet
dagard@tdm.au.dk

Mit ph.d.-projekt

Relationer og relationskompetence i gymnasieundervisning

Projektet udforsker sammenhængene mellem

- elevs motivation, koncentration og læringsudbytte og
- relationen mellem lærer og elever

Empirisk undersøgelse: observation, videooptagelse og interviews med lærere og elever

Færdigt oktober 2013.

Innovationsbegrebet?

Snæver definition: undervisningsudvikling

Forny undervisningspraksis med nye arbejdsformer:

- Aktiverende
- Samarbejdsorienterede
- Mere kreative
- Mere fysiske

Innovationsbegrebet?

Bred definition: omverdens- og praksisorientering

- Udvikle nye ideer
- Inddrage viden fra nye kilder
- Inddrage praksis
- Formidle viden
- Tage initiativ
- Handle
- Omsætte den nye viden til værdi for nogen uden for skolen

Nye udfordringer

Uanset definition

- Nye måder at arbejde på
- Nye steder at begå sig
- Elementer af noget ukendt, usikkert, åbent
- Sommetider kaotisk
- Sommetider grænseoverskridende

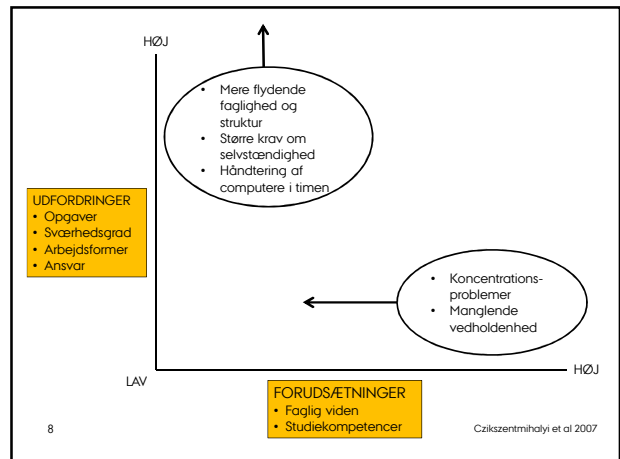
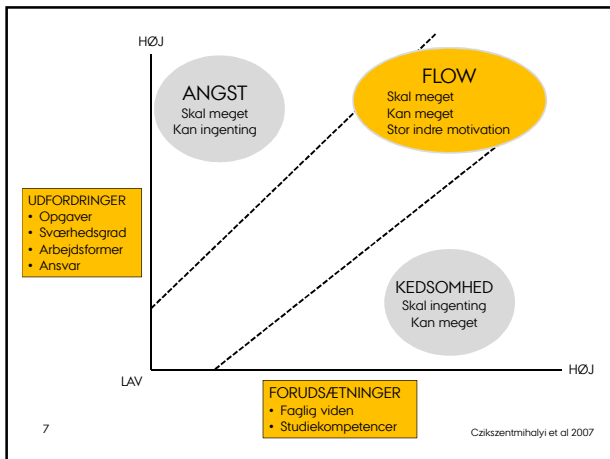
Hvad skaber motivation – den korte udgave

Man er bedst motiveret, når man

- er sikker på, hvad man skal
- ved, hvordan man skal gøre det
- indgår i trygge relationer
- føler sig sikker på, at man kan få hjælp
- stoler på, at man kan klare opgaven
- oplever balance mellem udfordring og forudsætninger

(Skaalvik og Skaalvik 2007, Boekaerts 2010)

Motiverende eller demotiverende?

- Innovation øger niveauet for udfordring
- Det er på samme tid potentielt motiverende og potentielt demotiverende
- Forudsætningerne skal øges tilsvarende

AARHUS UNIVERSITET
CENTER FOR UNDERVISNINGSDUMLING OG DIGITALE MEDIER

Nødvendige forudsætninger

- Tydlig klasseledelse
- Positive, trygge relationer
- Ledelsesopbakning

AARHUS UNIVERSITET
CENTER FOR UNDERVISNINGSDUMLING OG DIGITALE MEDIER

A. Tydelig klasseledelse

1. At påtage sig lederrollen

Faldgrube:
"Jeg har heller ikke prøvet det her før. Eleverne er nok bedre til den slags og finder nok ud af det undervejs".

2. Klar rammesætning

Faldgrube:
"Innovation drejer sig om kreative processer. Derfor skal eleverne have maksimal frihed og skal helt selv bestemme, hvad de vil".

AARHUS UNIVERSITET
CENTER FOR UNDERVISNINGSDUMLING OG DIGITALE MEDIER

At påtage sig lederrollen

- Indførelsen af bærbare computere har sat lærerne i defensiven:
 - Har jeg forstand på ...?
 - Har jeg lov til at forlange ...?
- Det har svækket klasseledelsen
- Mere innovation i undervisningen kan få samme negative virkning:
 - Jeg har jo ikke selv forstand på innovation
 - Eleverne skal nok selv styre det

AARHUS UNIVERSITET
CENTER FOR UNDERVISNINGSDUMLING OG DIGITALE MEDIER

At påtage sig lederrollen

- Der er mere end nogensinde brug for, at lærere påtager sig lederrollen
- "Ansvar for egen læring" er problematisk og matcher slet ikke innovationsudfordringen

(Hermansen 2011)

Klar rammesætning

- Kreative processer kræver ikke **mindre** rammesætning, men **mere**
- Dogmefilm o.l.: regler, rammer, struktur, disciplin
- Behovet for at vide, hvad man skal, og hvordan man skal gøre det, gælder altid. Men især, når elever skal ud i det åbne
- Det er **inden for** de tydelige rammer, de skal udfolde sig

(de Bono)

Klar rammesætning

- Sørge for struktur og overblik, gerne visuelt
- Tydeliggøre faglige mål og forventninger - for hele forløbet og den enkelte lektion/dag
- Opstille succeskriterier
- Opstille spilleregler
- Vise gode eksempler på noget, som allerede er lavet
- Sørge for effektiv pædagogisk logistik - hvem skal være hvor/hvornår/hvordan
- Opdele forløb i dele med under-deadlines
- Give feedback undervejs: er vi på rette spor?
- Bruge arbejdsplaner/logbøger

B. Positive, trygge relationer

- Nye udfordringer kræver, at man **tør**
- Innovation rummer mange usikkerhedselementer
- Vi kan hjælpe eleverne ved at være opmærksomme på at opbygge positive relationer

Positive, trygge relationer

Der er flere veje til elevers oplevelse af støttende, positive relationer:

1. Lærerens personlige interesse
2. Lærerens faglige hjælp
3. Læreren som tydelig leder

Elev Se, så går han rundt og hjælper de andre. Og når læreren smiler, så får vi også opmærksomhed.
Interviewer Hvad gør det, hvad betyder det?
Elev Altså, når Jens smiler til mig, så bliver jeg tiltrukket af hans smil og den måde, han taler med os på. Så vil jeg gerne lære noget.

Læreren personlig interesse for eleven

- Øjenkontakt
- Smil
- Hilsen
- Navne
- Humor
- Små uformelle samtaler før, under og efter timen
- Opmuntring og anerkendelse

Læreren som venlig hjælper

Elev Det kan jeg godt lide ved min matematiklærer. Han går ud til folk, når han hjælper folk i timen. Han går hele vejen derover bare for at hjælpe. Det viser, at han gerne vil hjælpe, og at vi gerne må spørge om tingene. Nogle gange har jeg det sådan, at nej, jeg kan ikke spørge om det her, det skal man vide, men jeg ved det ikke. Og så jeg ikke at spørge. NN, han er sådan, at man kan spørge ham om alt, han er ligeglad, om du ikke kan plus eller minus, han vil bare lære dig alt. Og han kommer hele vejen over til mig for at hjælpe.

Læreren som venlig hjælper

- Elever oplever læreres venlige og mødekommande reaktion på spørgsmål og usikkerhed som støtte og empati
- Det skaber tillid til at gå et skridt videre

Læreren som tydelig leder

Hans Der er også nogen lærere, som er down-right ligeglade med, om vi laver noget andet. Det er vores eget problem. Lærer NN, fx, han var fuldstændig ligeglad med, hvad vi lavede på computerne. Hvis hele klassen sad med deres skærme, så kunne han bare blive ved med at undervise de der sidste tre, der gad at følge med. Så kunne han være fuldstændig ligeglad med os andre, fordi det var vores eget problem, at vi ikke fulgte med.

Interviewer Hvordan virker sådan en reaktion fra en lærer?

Hans Jamen, selvfølgelig fra hans side, så er det fuldstændigt retfærdigt at sige "Det er jeres eget problem. Jeg bliver betalt for det, jeg står og gør lige nu, jeg underviser jer, og så kan I følge med eller ej".

På den anden side - det er jo selvfølgelig ikke ligefrem at opføre sig til at lave noget andet, men man kan ligesom se, at han er ligeglad, og så laver man bare noget andet. Jeg ved ikke, om han er ligeglad, men han reagerer ikke på det.

Ida Han udstråler, at han er ligeglad ved, at han ikke siger noget.

Hans Når han er ligeglad, så er det bare en god undskyldning for at sidde og lave noget andet.

Ida Så er undervisningen måske ikke så vigtig, og så kan man lave alt muligt andet. Hvis han ikke var så ligeglad, så ville man tænke, at det måske er vigtig undervisning. Det er måske noget, man egentlig lige skulle tage at høre lidt mere efter. Og så hører man efter.

Læreren som tydelig leder

- Manglende klasseledelse kan opleves demotiverende
- Aktiv klasseledelse styrker positive relationer: "Han er ikke ligeglad med os"

C. Ledelsesopbakning

- Til enhver ny elevkompetence svarer en lærerkompetence
- Til udvikling af enhver ny (kollektiv) lærerkompetence hører ledelsesinitiativ og ledelsesopbakning

Ledelsesopbakning

- På samme måde, som læreren må styrke eleverne i de nye udfordringer, skal ledelsen påtage sig at styrke lærerne
- Innovationsdidaktik er en ny lærerudfordring, som rækker ved lærerollen:

Udvidelse af lærerrollen

Læreren

- kan ikke overskue hele processen
- kender ikke alle svarene
- skal give eleverne en ny frihed
- kender ofte ikke innovative processer selv

Udvikling af innovation kan skubbe til autoritetsforhold

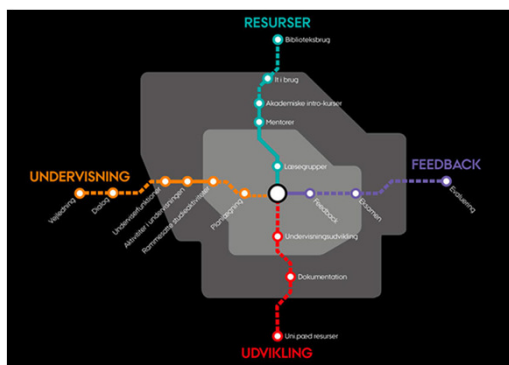
(Gymnasieskolen 7, 2012)

Ledelsesopgaver

- Få defineret innovationsbegrebet: Hvordan forstår vi det på vores skole?
- Være (mindst) lige så kvalificerede som lærerne
- Aktivt understøtte lærernes innovative arbejde
- Sørge for inspiration og efteruddannelse
- Skabe fællesskab om opgaven: gode rammer for lærersamarbejde og sparring
- Skabe muligheder for en eksempelbank

(Danielsen 2012)

Undervisermetro.au.dk

Referencer

1. Boekaerts, M. (2010). The crucial role of motivation and emotion in classroom learning. *The nature of learning: Using research to inspire practice*. OECD.
2. Csikszentmihalyi et al. (2007) "Flow" in: Elliot & Dweck (red): *Handbook of Competence and Motivation*. The Guilford Press
3. Danielsen, K. (red) 2012. *Erfaringer. En antologi om, hvad innovation i gymnasiet er, og hvorfor innovation i gymnasiet er relevant*. Region Hovedstaden.
4. De Bono, E.: *Serious Creativity*, http://www.debonogroup.com/serious_creativity.php
5. *Gymnasieskolen 7*, 2012. Tema om innovation
6. Hattie, J. (2012). *Visible learning for teachers: Maximizing impact on learning*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2012.
7. Hermansen, M. (red) (2011): *Lærers psykologibog*, Akademisk Forlag
8. Plauborg, H. (2010). *Læreren som leder: Klasseledelse i folkeskole og gymnasium* (1. udgave ed.). Kbh.: Hans Reitzel.
9. Marzano, R.J. & Marzano, J.S. (2003). The key to classroom management. *Educational Leadership*, 61(1), 6-18
10. Skaalvik E.M. og Skaalvik S. (2007). *Skolens læringsmiljø*. Akademisk Forlag